

Анализа

Љубомир ЦУЦУЛОВСКИ

"Sine ira et studio"

*"Bez omraza i
pri st rasnost"*

И по донесената одлука на републичкото Собрание за распишување на предвремени парламентарни избори, со која практично само себе се укина во досегашниот состав, сепак не стивнуваат дилемите околу исправноста, односно неисправноста на оваа одлука. Луѓето по малку исплашено, меѓутоа и збунето, го поставуваат прашањето дали оваа одлука е добра или лоша за судбината на Република Македонија, очекувајќи од стручната јавност да го слушне точното мислење. Одговорите кои се нудат се дијаметрално спротивставени како меѓу експертите, така и меѓу политичките партии.

Меѓутоа, во целата какофонија во која се најде македонското општество се изумува еден суштински момент за кој, ако не се има неопходното чувство, не е можно на поставената дилема да се даде еднозначен, општозадоволувачки одговор. Кога некои прашања (или дилеми) се поставени на апстрактен, изолиран начин, тогаш и одговорот е апстрактен, делумен.

Мислам дека неколку примери ќе го појаснат она што го мислам. Доколку

некој го постави прашањето дали, на пример, внесувањето инсулин во човечкиот организам е корисна или штетна практика, ретко кој ќе може да одговори во категориите "Да!" или "Не!", бидејќи во некои случаи тоа не само што е корисно, туку е и неопходно. Неопходно и корисно е во ситуации кога некој страда од дијабетес. Меѓутоа, внесувањето инсулин во здрав организам не само што не е неопходно, туку е и штетно. Според тоа, одговорот зависи од констелацијата на односите, во кои се поставува одредено прашање/дилема. Пториот пример е типично сократско-платоновски. Врежано е мислењето дека лажењето, само по себе, е неправедна и лоша практика. Оттука, следува заклучокот дека во ниту еден случај не смее да се лаже. Меѓутоа, Платон, преку устата на Сократ, предупредува дека во одредени случаи лажењето може да биде праведно исто толку колку што може да биде и неправедно. Ако, на пример, непријателот се излаже и му се дадат неточни податоци за положбата во која се наоѓаат неговите противници, ако наместо точниот датум и час за нападот кој се подготвува се дадат спротивни податоци, тогаш лагата не само што е оправдана, туку е и за секоја пофалба. Доколку се направи

Затоа, прашањето мора да се постави во својот конкретен облик: "Дали по Самитот во Букурешт на Македонија ѝ се потребни предвремени избори?" Меѓутоа, ни со вака поставеното прашање работите суштински не се менуваат, бидејќи покрај недобивањето покана за влез во НАТО мора да се имаат предвид и многу други околности, кои на битен начин можат да влијаат врз општиот тек на настаните. Пред десеттина дена напишав дека во овие неколку месеци Република Македонија ја живее југословенската 1948 година, кога од Титовото "Да" или "Не", зависеше натамошната судбина на Југославија и на сите нејзини граѓани. Тито успеа затоа што зад себе имаше единствено раководство. Притоа, што е можеби побитно од претходното, го имаше единството на граѓаните. Без тоа единство на партијата и на народот Тито никогаш не ќе успееше во судирот со моќниот Сталин, ниту Југославија ќе беше тоа што беше - самостојна и слободна во однос на другите.

Истото единство денес ѝ е потребно и на Република Македонија. Меѓутоа, по првичното декларативно единство, повторно дојдоа до израз меѓупартиските анимозитети, кои се рефлектираат и врз свеста на граѓаните. Тоа најјасно се по-

НЕОПХОДНОСТ

Никогаш досега Македонија не се наоѓала во толку тешка ситуација од чие разрешување буквално зависи и нејзиниот опстанок. Во таква ситуација, повеќе од неопходно е меѓупартиско единство, барем на македонските партии, бидејќи албанските партии се приказна за себе. За жал, од единството на македонските партии не остана ништо. Распишувањето предвремени избори, само по себе, не значи обезбедување собраниско мнозинство, што ќе значи и стабилно мнозинство во Владата. Според тоа, во овој момент одлуката не може да се оцени ниту како мудра, ниту како немудра.

спротивното и на непријателот му се дадат точни податоци, тоа е за секаква осуда и претставува најголема неправда во однос на своите. Според тоа, сè зависи од конкретните околности. Разгледувани надвор од конкретните односи работите се јавуваат во својот апстрактен, општ (облик и колку што се точни и оправдани, толку се и неточни и неоправдани. Поради тоа, умниот Хегел сметал дека вистината не е во делот/фрагментот, туку во целината, во тоталитетот на односите.

Изумувајќи го овој битен дијалектички принцип, Македонија и нејзините граѓани се наоѓаат пред класична апстрактна дилема и, токму затоа, не можат да го дадат ниту да го слушнат точниот одговор на дилемата дали се потребни предвремени парламентарни избори.

тврди во дискусиите кои се водеа во Собранието. Се расправаше за сè и сешто, меѓутоа најмалку за тоа како да се продолжи понатаму: имено, дали сме подготвени да го дадеме името за влезот во НАТО и во ЕУ? Од друга страна, ниту граѓаните, сеедно на нивната етничка припадност, не манифестираа поголема зрелост од нивните избраници. Наместо да се соберат и во знак на симболична поддршка да ги пречекаат претседателите на Републиката и на Владата по нивното враќање од Букурешт, граѓаните се однесуваа гневно и обезглавено. Притоа, најмалку беше битно да се манифестира поддршка кон Црвенковски или кон Груевски, бидејќи тоа требаше да биде поддршка кон македонското државно раководство, сеедно кој се наоѓа на таа функција. За

жал, таа можност пропадна и Македонија се наоѓа таму каде што се наоѓа - никаде, таа не е ни ваму, ни таму.

Токму во овој контекст треба да се разгледува дилемата за оправданоста на предвремените избори. Никогаш досега Македонија не се наоѓала во толку тешка ситуација од чие разрешување буквално зависи и нејзиниот опстанок. Во таква ситуација, повеќе од неопходно е меѓупартиско единство, барем на македонските партии, бидејќи албанските партии претставуваат приказна за себе. Единството треба да доведе до ново парламентарно мнозинство, кое ќе биде многу покомпактно и кое ќе ја турка работата до крај. Меѓутоа, од очекува-

ното не се случи ништо. Доколку македонските партии барем за момент забораваа на своите анимозитети и на несфатливо инфантилните однесувања, распишувањето на било какви предвремен избори би било еднакво на непромислена авантура, еднаква на национално предавство. За жал, од единството на македонските партии не остана ништо, освен теснопартиската прагма и саморекламерство. Во таква ситуација, во која работата на Владата и на Собранието се парализираат, нормално е да се помисли на предвремен парламентарни избори, кои евентуално би овозможиле стабилно парламентарно мнозинство, а со тоа и стабилна влада. Во

ова, и само во оваа смисла предвремените избори имаат некаква оправданост. Меѓутоа, распишувањето на предвремен избори, само по себе, не значи обезбедување собраниско мнозинство, а тоа значи и стабилно мнозинство во Владата. Според тоа, во овој момент одлуката не може да се оцени ниту како мудра, ниту како немудра. Колку и да звучи како фраза, единствено времето може ја верифицира донесената одлука.

Конечно, прашањето за оправданоста или за неоправданоста на одредени одлуки е практично прашање, бидејќи единствено во практиката се потврдува нивната оправданост. Практиката е конечниот судија.

Нештата дополнително се комплицираат ако се има предвид модифицираниот Устав од 2001 година. Според него, Собранието не може да донесува значајни одлуки, ако за нив не се обезбеди согласност од етничките малцинства, особено ако сметаат дека одлуките за кои се гласа директно се рефлектираат врз нивните национални интереси. Практично, тоа значи дека со модифицираниот Устав од 2001 година Собранието не функционира според одлуките на мнозинството, туку според волјата на малцинството. На тој начин, се воведува вето во работата на Собранието. Историската практика покажува дека правото на вето ја забавува, дури и ја оневозможува работата на Собранието. Тоа значи дека остварувањето на парламентарно мнозинство на претстојните избори нужно не обезбедува и стабилно Собрание, бидејќи сè зависи од волјата или од зловолјата на одредено етничко малцинство, кое уставно е издигнато на ниво на врховен арбитер. Токму овде и треба да се бара една од основните причини за македонската неефикасност, бидејќи дури и при постоење на целосно меѓумакедонско единство ништо не може да се одлучи без согласност на малцинството. Ова не говори против малцинствата, бидејќи природно е секој да се бори за сопствениот интерес, туку за несериозноста на македонските партии и на нивните лидери. Тие го потпишаа Рамковниот договор од Охрид, кој и натаму ќе индуцира нестабилност и поставување на апсурдни барања од типот дека и на "борците" на ОНА мора да им се обезбедат соодветни социјални бенефиции и права, бидејќи биле страна во судирот. Следејќи го овој начин на размислување, веднаш треба да се обештетат сите нацисти и Јапонци од Втората светска војна, бидејќи и тие биле страна во судирот и неправедно би било ако тоа не се стори. Истото важи и за Бин Ладен, за Талибанците, како и за сите членови на Ал каида. Како што може да се заклучи, на глупостите и на апсурдите не може да им се види крајот. Единствено останува работите да се решат на радикален начин - постојниот Устав да се измени, ако треба и со безобзирен притисок, онака како што беше и донесен.

Рамковниот договор и натаму ќе индуцира нестабилност и поставување апсурдни барања, како дека и на "борците" на ОНА мора да им се обезбедат соодветни социјални бенефиции и права, бидејќи биле страна во судирот. Следејќи го овој начин на размислување, веднаш треба да се обештетат сите нацисти и Јапонци од Втората светска војна, бидејќи и тие биле страна во судирот и неправедно би било ако тоа не се стори. Истото важи и за Бин Ладен, за Талибанците, како и за сите членови на Ал каида.

А ОД ИЗМЕНИ

